

POSTANOWIENIE

23 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski (przewodniczący)

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 lutego 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Prokuratora Okręgowego w Szczecinie
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 16 marca 2023 r., I ACa 233/23,
w sprawie z wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w G.
z udziałem S. M. i Prokuratora Okręgowego w Szczecinie
o uznanie uczestnika postępowania za osobę stwarzającą zagrożenie,

**1. Uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje
Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

**2. Przyznaje adwokatowi P. Z. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w Szczecinie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści
złotych) wraz z należnym podatkiem od towarów i usług tytułem
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi
S. M. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

Karol Weitz Roman Trzaskowski Dariusz Zawistowski

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 12 grudnia 2022 r. w sprawie z wniosku dyrektora zakładu karnego w Goleniowie z udziałem S. M. Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał uczestnika S. M. za osobę stwarzającą zagrożenie w rozumieniu przepisów ustawy z 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1346) (dalej jako: „ustawa”) (pkt 1) umieścić uczestnika S. M. w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (pkt 2) oraz zarządził pobranie od uczestnika S. M. wymazu ze śluzówki policzków w celu przeprowadzenia analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA), pobranie od uczestnika S. M. odcisków linii papilarnych, wykonanie zdjęć, szkiców i opisów wizerunku uczestnika S. M. oraz umieszczenie wyników analizy DNA, odcisków linii papilarnych, zdjęć, szkiców i opisów wizerunku uczestnika S. M. w odpowiednich bazach i zbiorach danych, o których mowa w ustawie z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (pkt 3 oraz podpunkty 1-3). Apelację od postanowienia z 12 grudnia 2022 r. złożył uczestnik S. M. Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z 16 marca 2023 r. uchylił zaskarżone postanowienie i umorzył postępowanie w sprawie, Sąd Apelacyjny ustalił, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Goleniowie wydanym w sprawie II K 358/22, S. M. został skazany na karę trzech lat pozbawienia wolności za przestępstwa z art. 202 § 1, art. 226 § 6 i art. 190 § 1 k.k. popełnione przeciwko funkcjonariuszom Służby Więziennej pracującym w zakładzie karnym w G. W związku z tym 20 lutego 2023 r. S. M. został przetransportowany do zakładu Karnego nr [...] w S., gdzie ma odbywać karę w oddziale terapeutycznym dla skazanych z zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Termin zakończenia izolacji więziennej S. M. przypada na 27 czerwca 2026 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wobec umieszczenia uczestnika w kolejnym zakładzie karnym celem odbycia kolejnej kary pozbawienia wolności, cel, którym kierował się ustawodawca wprowadzając ustawę do porządku prawnego, w postaci konieczności zapewnienia ochrony społeczeństwa przed osobami stwarzającymi zagrożenie w rozumieniu ustawy (wobec niemożliwości zastosowania wobec tych osób innych środków prewencyjnych na podstawie innych ustaw) jest obecnie osiągnięty, bez potrzeby stosowania w stosunku do S. M. środków unormowanych w ustawie. Skoro bowiem uczestnik został na dalsze trzy lata odseparowany od

społeczeństwa przez zastosowanie wobec niego kary pozbawienia wolności, to nie jest już aktualne wdrożenie wobec niego jakiegokolwiek dodatkowego środka prewencyjnego przewidzianego w ustawie.

Kierując się tymi względami Sąd Apelacyjny uznał, że wydanie postanowienia merytorycznego w sprawie jest zbędne w rozumieniu art. 355 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., co uzasadnia – na podstawie art. 386 § 3 w związku z art. 355 i z art. 13 § 2 k.p.c. oraz z art. 2 ust. 3 ustawy, uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania. Skargę kasacyjną na postanowienie z 16 marca 2023 r. złożył Prokurator Okręgowy w Szczecinie, Zarzucił naruszenie art. 3 i 15 ust. 1 ustawy i art. 355 k.p.c. i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna Prokuratora Okręgowego w Szczecinie zasługuje na uwzględnienie. Skarżący trafnie zarzucił w niej naruszenie art. 3 oraz art. 15 ust. 1 ustawy przez przyjęcie, że orzekanie merytoryczne względem uczestnika postępowania i uznanie go za osobę stwarzającą zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób oraz zastosowanie środka w niej przewidzianego jest zbędne z powodu osadzenia go w zakładzie karnym celem odbycia kary pozbawienia wolności w innej sprawie. Wobec zaistnienia formalnych przesłanek określonych w art. 1 ustawy uzasadniających uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie, sąd zobligowany był do zastosowania odpowiedniego środka przewidzianego ustawą w postaci nadzoru prewencyjnego albo umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym.

Sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę w granicach apelacji miał obowiązek poddać analizie to, czy w okolicznościach sprawy istniały przewidziane w ustawie przesłanki uznania uczestnika S. M. za osobę stwarzającą zagrożenie i zastosowania wobec niego środków przewidzianych w ustawie.

Okoliczność, że uczestnik został osadzony w zakładzie karnym do innej sprawy karnej nie wpływa na obowiązek sądu wydania orzeczenia w przedmiocie uznania go za osobę stwarzającą zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności

seksualnej innych osób, ale może mieć znaczenie dla wyboru rodzaju środka orzeczonego na podstawie art. 3 ustawy

W przypadku bowiem wydania orzeczenia o umieszczeniu uczestnika w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym środek ten w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w innej sprawie nie byłby faktycznie w tym Ośrodku wykonywany. Jednak w przypadku środka którym jest nadzór prewencyjny, możliwe jest podjęcie działań terapeutycznych orzeczonych przez sąd w sprawie o uznanie osoby za stwarzającą zagrożenie zarówno w ramach zakładu karnego, jak i w przypadku braku takiego orzeczenia, na podstawie decyzji komisji penitencjarnej w ramach jej zadań określonych w art. 76 k.k.w. To pozwala także na weryfikację postępów terapeutycznych i umożliwia podejmowanie dalszych decyzji co do stosowania środka w postaci nadzoru prewencyjnego, w tym jego kontynuowania po opuszczeniu przez uczestnika zakładu karnego, po zakończeniu odbycia kolejnej kary pozbawienia wolności.

W przypadku orzeczenia o zastosowaniu nadzoru prewencyjnego i powiązania go z obowiązkiem poddania się procesowi terapeutycznemu (art. 16 ustawy) zaistniałaby konieczność realizacji terapii w ramach zakładu karnego, bez konieczności wykonywania dodatkowych procedur przez komisję penitencjarną, co w konsekwencji realizowałoby cel ustawy, jakim jest readaptacja sprawcy do poprawnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Skarżący zasadnie zatem zarzucił błędną wykładnię art. 3 oraz art. 15 ust. 1 ustawy a także błędne przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że wydanie ewentualnego orzeczenia pozytywnego nie podlegałoby wykonaniu niezależnie od rodzaju zastosowanego środka.

Taka interpretacja objętych zarzutami kasacyjnymi przepisów ustawy jest niezgodna z jej celem, którym jest zabezpieczenie społeczeństwa przed osobami stwarzającymi tak istotne zagrożenie. Sąd Apelacyjny trafnie dostrzegł, że celem wprowadzenia do porządku prawnego ustawy było zabezpieczenie społeczeństwa przez umieszczenie osoby w Ośrodku albo poddanie jej w warunkach wolnościowych nadzorowi prewencyjnemu i ewentualnie nałożenie obowiązku leczenia w warunkach wolnościowych. Jednak celem ustawy nie jest wyłącznie

izolacja osób dotkniętych schorzeniami dla zapewnienia społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 19 grudnia 2019 r., II CSK 378/19 (nie publ.) wyjaśnił bowiem, że podstawowym i dominującym celem ustawy było i jest poddanie osób podlegających jej przepisom terapii umożliwiającej readaptację społeczną.

Należy zatem zgodzić się ze skarżącym, że Sąd drugiej instancji wydając zaskarżone orzeczenie, zbyt dużą wagę przywiązał do samej aktualnej izolacji uczestnika, pomijając konieczność poddania go leczeniu w celu readaptacji społecznej.

Uzupełniając ten wywód należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2017 r., I CSK821/14 (nie publ.), że postępowanie prowadzone na podstawie ustawy nie ma na celu samego tylko stwierdzenia, że konkretna osoba spełnia przesłanki decydujące o zakwalifikowaniu jej do grupy, wobec której mają zastosowanie przewidziane tą ustawą środki terapeutyczne, ale także określenie rodzaju środka, jaki ma być stosowany. Oznacza to, że niezależnie od sposobu zredagowania wniosku wszczynającego postępowanie, sąd rozpoznający sprawę wszczętą przez jego złożenie ma nie tylko wypowiedzieć się o tym, że osoba, której wniosek dotyczy stwarza zagrożenie, ale i określić środki, jakie wobec tej osoby powinny być zastosowane. Nie można uznać, aby ten obowiązek w niniejszej sprawie został spełniony. (analogicznie Sąd Najwyższy orzekł w postanowieniu z 3 kwietnia 2023 r. II CSKP 42/23 (nie publ.).

Z tych wszystkich względów nie można podzielić oceny Sądu drugiej instancji o zbędności wydania orzeczenia merytorycznego wobec uczestnika S. M..

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i z art. 2 ust. 3 ustawy, orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]